

Regeringskansliet, Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet
li.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande till remiss av PM Kompletterande promemoria till betänkandet Livsmedelsberedskap för en ny tid (SOU 2024:8)

Er beteckning: LI2025/01546

Sammanfattning

Länsstyrelsen tillstyrker i huvudsak förslaget till en ny lag om beredskapslagring i livsmedelskedjan, men önskar förtydliganden kring det regionala ansvaret.

Inledning

För att Sveriges försörjningsförmåga av livsmedel ska kunna upprätthållas bör målet vara att hålla hela kedjan från jord till bord intakt i största möjliga mån. Livsmedelssystemet innehåller många led från primärproduktion till slutkonsument, med behov av insatsvaror och transporter. Länsstyrelsen välkomnar därför den kompletterande promemorian som tydliggör beredskapslager för hela livsmedelskedjan.

Övergripande synpunkter

Livsmedelssystemet består i huvudsak av privata aktörer som agerar på lokal till internationell nivå. Länsstyrelsen är positiva till att privata aktörer äger och hanterar lagren i så stor utsträckning som möjligt utifrån tydliga avtal med staten.

Länsstyrelsen saknar ett resonemang kring det regionala ansvaret för beredskapslager. Det behövs ett förtydligande kring ägarskap, informationsspridning samt konsekvensbedömning utifrån ett regionalt perspektiv och där hänsyn tas till länsstyrelsernas och civilområdesansvariga länsstyrelser i sammanhanget väsentliga roller och uppdrag.

Länsstyrelsen vill påpeka att det finns juridiska hinder för att nyttja foderspannmål som livsmedel, trots att spannmålet många gånger håller livsmedelskvalitet, vilket regleras i EG 178/2002, artikel 2. Begränsningen kan utgöra ett hinder för att försörja en befolkning i händelse av allvarlig livsmedelsbrist. Länsstyrelsen anser att frågan om klassificering av spannmål som foder eller livsmedel bör utredas juridiskt, som en del av författningsberedskap i livsmedelskedjan.

Kapitel 2 Det behövs ett alternativ till förslaget till ny lag om livsmedelsberedskap i SOU 2024:8

Att det nya förslaget om beredskapslager har breddats till att omfatta alla varor i livsmedelskedjan anser Länsstyrelsen är positivt.

Kapitel 3 Beredskapslager är en viktig åtgärd för att säkerställa tillgången till nödvändiga livsmedel

Länsstyrelsen tillstyrker slutsatsen att beredskapslagring i livsmedelskedjan ska kunna omfatta en bred variation av insatsvaror i livsmedelskedjan, för att kunna täcka viktiga behov i olika typer av livsmedelsproduktion eller steg i förädlingsledet

Kapitel 4 Regeringen ska besluta vilka varor som ska lagras på vilka platser i landet och i vilken mängd

Länsstyrelsen delar utredningens bedömning om regeringen ska besluta om vilka varor som ska beredskapslagras och var i landet detta ska ske.

Länsstyrelsen anser att även länsstyrelserna samt civilområdeskanslierna ska beredas möjlighet att bidra med beslutsunderlag till placering och användning. Den regionala kännedomen och samordningsansvaret ska efterfrågas och väga tungt i besluten.

Kapitel 5 Ansvar för att hålla beredskapslager bör ligga på en eller flera myndigheter men

lagerhållningen bör i första hand ske i ordinarie värdekedjor

Det är viktigt att beredskapslagren inte påverkar den regionala produktionen av till exempel spannmål negativt genom dumpning av priser vid uppköp och försäljning.

Kapitel 6 Varorna i beredskapslagren ska vara statlig egendom

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att varorna i ett beredskapslager ska vara statlig egendom. Däremot bör utredningen i promemorian tydliggöra om varorna ska kunna ägas av statliga myndigheter på så väl nationell nivå, högre regional nivå och regional nivå. Det behöver tillkomma resurser till de myndigheter som ansvarar för lagren som motsvarar kostnaderna. Detta bör synkroniseras med utredningen *Nya samverkansformer, modern byggnads- och reparationsberedskap*, SOU 2025:68.

Kapitel 8 Säkerhetsåtgärder

Länsstyrelsen delar slutsatsen i promemorian och vill understryka vikten av att den som ingår avtal om beredskapslager också åläggs ansvar för varornas säkerhet. När det gäller råvaror till livsmedel innefattar detta också ett ansvar att upprätthålla varornas livsmedelssäkerhet. Ofta handlar det om att viss grundläggande robusthet behöver finnas hos aktören, tex att kunna upprätthålla elförsörjning under en viss tid av bortfall från det allmänna nätet.

Om investeringar behöver göras hos den som i övrigt har goda förutsättningar att hålla beredskapslager behöver de tydliggöras hur kostnaden för de investeringarna fördelas.

Kapitel 9 Uppgiftsskyldighet

Det är väsentligt att länsstyrelserna får kännedom om vilka lager som finns inom det geografiska området utifrån det geografiska områdesansvaret. Detta för att länsstyrelserna och de civilområdesansvariga länsstyrelserna ska kunna uppfylla sina uppgifter av att samordna de civila försvarsåtgärderna inför och under höjd beredskap. Det kan handla om att aktörer som håller

beredskapslager ska finnas upptagna i regionala planer för prioritering av till exempel el och vatten.

Länsstyrelsen saknar en redogörelse för vikten av offentlig kontroll hos de företag som enligt avtal kommer att hålla beredskapslager. Det bör tydliggöras om företagen behöver viktas speciellt i den riskvärdering som idag ligger till grund för uttag till offentlig kontroll. Bestämmelser om offentlig kontroll och vilken kontrollmyndighet som är aktuell bör omfattas i de föreskrifter om beredskapslager som föreslås enligt § 6 i lag om beredskapslager i livsmedelskedjan.

Kapitel 11 Regeringen ska besluta om användningen av beredskapslager

I ett totalförsvär är Länsstyrelsen den högsta civila totalförsvarsmyndigheten inom länet och ansvarar för att samordna det civila försvaret regionalt. Länsstyrelsen har även geografiskt civilområdesansvar och ansvarar för att på högre regional nivå samordna stöd, samt samverka med Försvarsmakten. Utifrån dessa perspektiv ska Länsstyrelsen ha en tydlig del och roll i att verkställa beslutet och ansvara för hur varorna ska fördelas och prioriteras.

Förslaget förordar att verkställande ansvar blir en uppgift för den myndighet som ansvarar för att hålla det aktuella lagret, samt om flera olika myndigheter håller beredskapslager föreslås att uppgiften ska vara samlad hos en enda myndighet att verkställa regeringens beslut. Då det även är troligt att hela landet inte kommer att beröras samtidigt och att alla lager inte behöver aktiveras vid samma tillfälle borde det geografiska områdesansvaret som Länsstyrelsen har på regional och högre regional nivå vara av stor vikt vid verkställande av regeringens beslut att aktivera beredskapslager. Det är också nödvändigt med lokalkännedom och god planering när lagren ska aktiveras och varorna distribueras. Planen kommer troligen se olika ut på olika platser beroende på de upphandlade lagrens placering, antal och volym. Länsstyrelsens lokalkännedom och geografiska ansvar är väsentlig kunskap och är till nytta i planeringen och länsstyrelsen ska därför vara delaktig.

Kapitel 14 Konsekvenser

Konsekvensbedömningen som utredningen har genomfört i den kompletterande promemorian bör kompletteras med vilka

konsekvenser som förslagen medför för länsstyrelser och civilområdesansvariga länsstyrelser.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av vikarierande landshövding Anneli Hulthén med enhetschef Thomas Börjesson som föredragande.